

Vocalisme tònic català en parla espontània d'adolescents que tenen el català nord-occidental i el romanès com a L1

Segons Pierrehumbert (2001), el contínuum lingüístic dels parlants es classifica, cognitivament parlant, en el que s'ha anomenat *exemplars* o conjunt d'exemplars. Els exemplars estan bastits a partir de l'experiència dels parlants, la qual permet classificar les formes lingüístiques segons els significats que tenen, les variables socials implicades i el context en què es produeixen.

Seguint aquesta perspectiva, la classificació del contínuum lingüístic en exemplars es realitza al mateix temps que s'utilitza la llengua i, des d'aquest punt de vista, les gramàtiques no són fixes ni estàtiques, sinó que es veuen modelades per l'experiència de cada parlant-oient. D'acord amb aquest marc teòric, l'adquisició, estructuració, organització, variació i canvi lingüístic d'una llengua, no són aspectes independents sinó facetes diferents d'un mateix sistema que és complex i que es va adaptant als usuaris, que interactuen els uns sobre els altres i que es comporten seguint mecanismes perceptius i també motivacions socials.

En aquesta contribució es presenta la variació acústica de vocals tòniques produïdes en parla espontània amb l'objectiu d'observar els usos lingüístics d'un grup de parlants adolescents que tenen procedències lingüístiques diferents i que coneixen i utilitzen el català nord-occidental parlat a la ciutat de Lleida, juntament amb altres llengües com el castellà o el romanès.

Els enquestats són lleidatans que tenen el català nord-occidental (C) i el romanès (R) com a L1. Els sistemes vocàlics tònic d'aquestes llengües són força diferents, i.e. C té /i e ε a o u/ i R /i e a ɤ u o u/ (vegeu Carbonell i Llisterra 1999; Lamuela i Ani 2005). Es pretén determinar si hi ha diferències significatives entre les vocals d'aquests dos grups d'informants i si aquestes diferències es poden relacionar amb variables socials i contextuals. Les dades provenen de 27 adolescents: 12 L1 C i 15 L1 R. S'han analitzat unes 1500 vocals.

Les variables lingüístiques examinades són: durada de les vocals, valors de F0, F1, F2 i F3 i context fonètic adjacent. Les variables socials considerades són la L1 dels informants, el gènere o sexe, el nombre d'anys viscuts a Lleida, l'edat a l'arribada a Lleida, i les llengües utilitzades a casa, a l'escola i amb els amics. L'obtenció de dades s'ha dut a terme mitjançant una entrevista semidirigida (se n'ha analitzat la part corresponent a un text narratiu). L'anàlisi dels formants vocàlics s'ha realitzat amb el programa Praat i les dades s'han normalitzat seguint el mètode de Lobanov (Ferrari, 1980 i Recasens, 2008). Les anàlisis ANOVA multifactorial i d'un factor i l'MDS han estat les proves utilitzades per al tractament estadístic de les dades.

Els resultats preliminars de les anàlisis mostren que, grosso modo, els camps de dispersió de les vocals analitzades en els dos grups de parlants són força similars. Una anàlisi més detallada d'F1 i F2 del vocalisme, però, permet observar diferències significatives entre tots dos grups de parlants: 1) els valors d'F1 de les vocals mitjanes obertes ([ε, o]) són més elevats en els parlants L1 C que en els L1 R (les vocals mitjanes baixes, per tant, són més obertes en els L1 C); 2) quant als valors d'F2, s'observa, en la

sèrie posterior ([ɔ o u]), que en els parlants L1 R són més elevats que en els L1 C (les vocals posteriors, per tant, són més centralitzades en els L1 R).

Les variables socials també resulten significatives en l'anàlisi contrastiva de formants: en les vocals mitjanes obertes ([ɛ, ɔ]) s'observa que les dones L1 C presenten uns valors d'F1 més elevats que els dels homes L1 C i també que els homes i dones L1 R. Al mateix temps, i també parlant de les vocals mitjanes obertes ([ɛ, ɔ]), els valors d'F1 dels homes L1 C i L1 R no presenten diferències significatives. Una altra variable que ha resultat significativa és l'ús del català a les cases i entre els amics, atès que hi ha una relació directa entre la utilització del català i l'acomodació dels valors d'F1 de les vocals mitjanes baixes ([ɛ, ɔ]) dels parlants L1 R als L1 C. Aquesta és, doncs, una prova més de la importància de les interaccions dels parlants per a l'acomodació lingüística i també de la variabilitat de la llengua com a sistema adaptatiu complex als usuaris i als contextos d'ús.

Referències bibliogràfiques

CARBONELL, Joan; Llisterri, Joaquim (1999): «Catalan», dins *Handbook of the International Phonetic Association*. Cambridge: Cambridge University Press. Pàg. 62

FERRARI, Sandra (1980): «Evaluation of vowel normalization procedures», *Journal of the Acoustical Society of America*, 67/1: pàg. 253- 261.

LAMUELA, Xavier; ANI, Virgil (2005) *El romanès. Estudi comparatiu entre la gramàtica del català i la del romanès*. Barcelona. Generalitat de Catalunya

PIERREHUMBERT, Janet (2001): «Exemplar dynamics: Word frequency, lenition, and contrast», dins Joan L. Bybee i Paul Hopper (eds.), *Frequency and the emergence of linguistic structure*. Amsterdam: John Benjamins. Pàg. 137-157.

RECASENS, Daniel (2008): «Mètodes de normalització i de representació de dades acústiques i articulatòries», *Estudios de Fonética Experimental XVII*: pàg. 331-341.